Bestiarium Zircense – könyvbemutató

2016/10/07

A nemzésre készülő elefánt keletre megy a Paradicsom közelébe, ahol a mandragóra nő. A nőstény eszik a gyümölcsből, majd párját is megkínálja. Míg párja eszik, a nőstény elcsábítja őt és megfogan. Kicsinyét vízben szüli meg, ahol ellensége, a sárkány, nem tudja megtámadni őt. – A zirci Bestiarium egy vaskos középkori könyv utolsó tizenhat oldalát alkotja. A valós és képzelt lényeket leíró hasonmáskiadást Zircen mutatjuk be október 13-án.

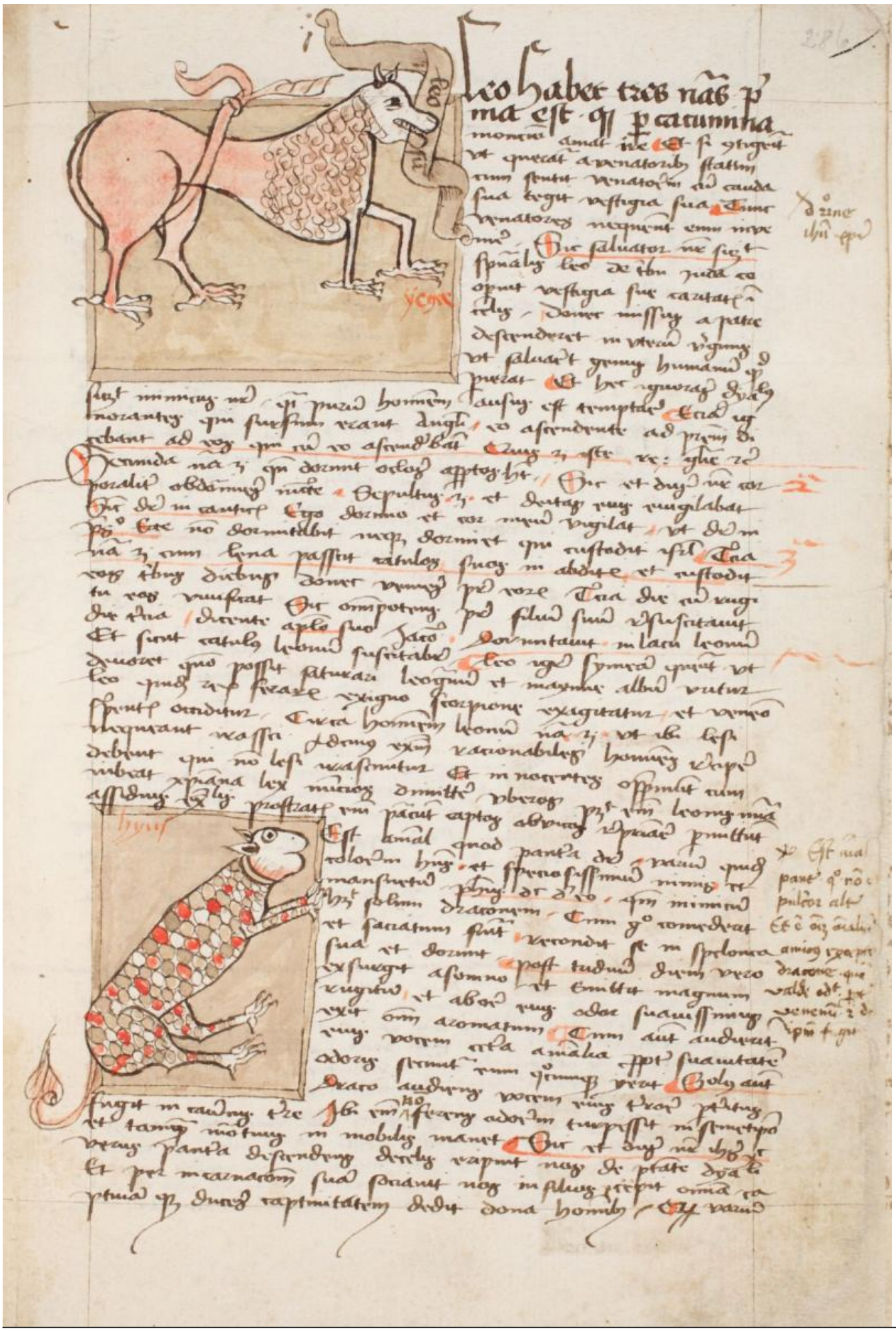

[1]Az Országos Széchényi Könyvtár és a Zirci Ciszterci Apátság közösen adta ki a Bestiarium Zircense című hasonmás kiadványt, amely egy a Zirci Ciszterci Apátságból az Országos Széchényi Könyvtárba került 15. századi kézirat Bestiariumának mérethű hasonmását tartalmazza. A mű első, zirci könyvbemutatója október 13-án, 16 órakor kezdődik, majd az esemény a közeljövőben több helyszínen is megismétlődik.

A könyvet Csányi Vilmos **[2]** etológus, az MTA rendes tagja mutatja be, aki **Dr. Boreczky Anna** művészettörténésszel, a kötet szerkesztőjével beszélget a moralizáló állattörténetek középkori hagyományáról, illusztrációik jellegzetességeiről, valamint a Bestiarium Zircense egykori használatának kérdéseiről.

A megjelenteket köszönti: **Dékány Árpád Sixtus** ciszterci apát és **Dr. Boka László** tudományos igazgató

Időpont: 2016. október 13. 16 óra
Helyszín: Országos Széchényi Könyvtár Ciszterci Műemlékkönyvtár, Zirc – Díszterem 8420 Zirc, Rákóczi tér 1.

Meghívó [3]

A kötetről: Bestiarium Zircense
Hasonmás az OSZK Cod. Lat. 506-os jelzetű kódexéből, Boreczky Anna bevezetőjével.
Budapest, OSZK, 2016

A zirci Bestiarium egy vaskos középkori könyv utolsó tizenhat oldalát alkotja. Kézzel írt és illusztrált lapjait oroszlánok, szirének, galambok, kígyók – emlősök, madarak, hüllők – valós és képzeletbeli lények rajzai népesítik be. Bár a képek nem képzett művész alkotásai, számunkra mégis érdekesek: esetlegességükben és esetlenségükben egy régmúlt világ könyvkultúrájának mindennapjait keltik életre, ahogyan az egyes állatok jellegzetességeit és viselkedését bemutató szövegekben is egy első olvasatra talán furcsának tűnő, a maga idejében mégis széles körben elterjedt tudás és hitvilág tárul elénk. A zirci kézirat a 15. században készült, de a benne olvasható mű, a Bestiarium jóval korábban, a 12. században jött létre számos, még régebbi szöveg, első sorban az ún. Physiologus felhasználásával. Ily módon a Bestiariumban hosszú évszázadok megfigyelései és mítoszai rakódtak egymásra, és őrződtek meg számunkra.

Et eleua mentis oculos ad deum, et tunc renouabitur ut aquille
iuuentus tua. Asseritur quoque quod pullos suos radiis solis abicit
et in medio ayeris ungue suspendat, sic si repercussio lumine solis
increpidam oculorum aciem in ofensa intuendi vigore seruauit. Hiis
probatur quod veritatem nature probauit. Ita et tu homo cum potes
recte aspicere solem qui est christus tunc filius dei nominaris, qui
vero nomina sua radio solis inflexerit quasi denegat et indignus
tanto patre reiicitur. Nec estimatur educatione dignus sed qui fuit
indignus susceptione. Non ergo cum acerbitate nature, sed iudici in
tegritate condempnat, nec quasi suum abducat sed quasi alienum recusat.

Figura saluatoris

Caladrius totus est albus clemenciam
cuius interior finis curat oculorum caliginem. Hec
in atris regum inuenitur. Si quis est in egri
tudine ex hoc caladrio cognoscitur si uiuat
an moriatur. Si ergo est infirmitas ad mortem
Moyse ut videat auertit faciem suam ab infirmo
et cognoscunt quia moriturus est. Si autem infir
mitas eius pertinuerit ad vitam intendit in fa
ciem et assumpsit omnem egritudinem hominis
intra se et volat in ayera contra solem et comburit infirmitates
eius et dispergit eam et sanatur infirmus. Caladrius habet
personam saluatoris totus est candidus. Sic dicit qui peccatum non fecit
Venies autem dominus de excelsis auertit faciem suam a Iudeis propter incre
dulitatem illorum et conuertit se ad nos, tollens infirmitates nostras et
peccata nostra portans. Exaltatus in lignum crucis et ascendens in altum
duxit captiuitatem, dedit dona hominibus etc.

Figura de ascensione domini

Est auis que dicitur assida latine vo
struccion habet quidem pennas sed non vo
lat. Pedes autem camelli similes cum
vero venerit tempus ut oua sua ponat
eleuat oculos suos ad celum et in
tendit. Si illa stella que dicitur vir
gilea apparuerit. Non enim ponit oua
sua nisi quando oritur illa stella
quando autem viderit circa mensem nimium
ipsam stellam fodit intra ubi po
nat oua sua, et cooperit de sabulo.
Cum ascenderit de loco illo statim
obliuiscitur et numquam venit ad
oua sua. Tranquilitas quidem aeris et tempus hoc prestare vi
detur ut est ate calefacta arena excoquat oua sua
et educat pullos. Si ergo assida cognoscit tempus suum et
obliuiscitur posteritatis sue ac terrena preponens, sequitur celestia.
Quanto magis o homo tibi ad Brauium superne vocationis
tendendum est propter quam deus homo factus ut eripet te
de potestate tenebrarum et collocet cum principibus populi sui in regno gloriae suae etc.

[4]A Bestiariumban ránk hagyományozott képzetek és képek abból a felfogásból erednek, mely szerint a világ, azon belül a természet rendjében a teremtő isteni akarat megnyilvánulása ismerhető fel. A teremtmények, köztük az ember, egyazon isteni terv részei, és valóban, a Bestiarium-ban nemegyszer egymással kapcsolatban állóként jelennek meg. Mindazonáltal a mű első sorban az erényekről és a bűnökről szól, magyarázatai erkölcsi példázatok, melyekben a teremtett világ élőlényei pozitív és negatív szimbolikus tartalmak (az újjászületés, a szülői/gyermeki szeretet, vagy éppen a megrontó csábítás) hordozóiként jelennek meg. Ennek megfelelően helyét ma nem a Bestiarium-nál jóval nagyobb számban fennmaradt középkori enciklopédiák körében, hanem a példázatirodalom, a prédikációk színesítését szolgáló exemplumgyűjtemények, illetve az elemi oktatás céljait (is) szolgáló, moralizáló-didaktikus lelkiségi irodalom keretein belül keressük.

A Bestiarium évszázadokkal korábbi szövegekre támaszkodott, hitelét részben a hagyománynak, részben a felhasznált szövegek, vagy hivatkozott szerzők tekintélyének köszönhette. Bár leírásai és értelmezései ma már idegenül hatnak, mégsem kizárólag egy távoli világ hírhozóiként érdekesek. A Bestiariumban szereplő mitikus-legendás élőlények ma is köztünk élnek és a populáris/vizuális kultúra szereplőiként, pl. Harry Potter főnixének, vagy a Starbucks Coffee újabban visszafogottabbá alakított, de még mindig felismerhető kétfarkú sellőjének – Bestiariumunk egyik érdekes lakójának – az alakjában nap, mint nap ránk köszönnek.

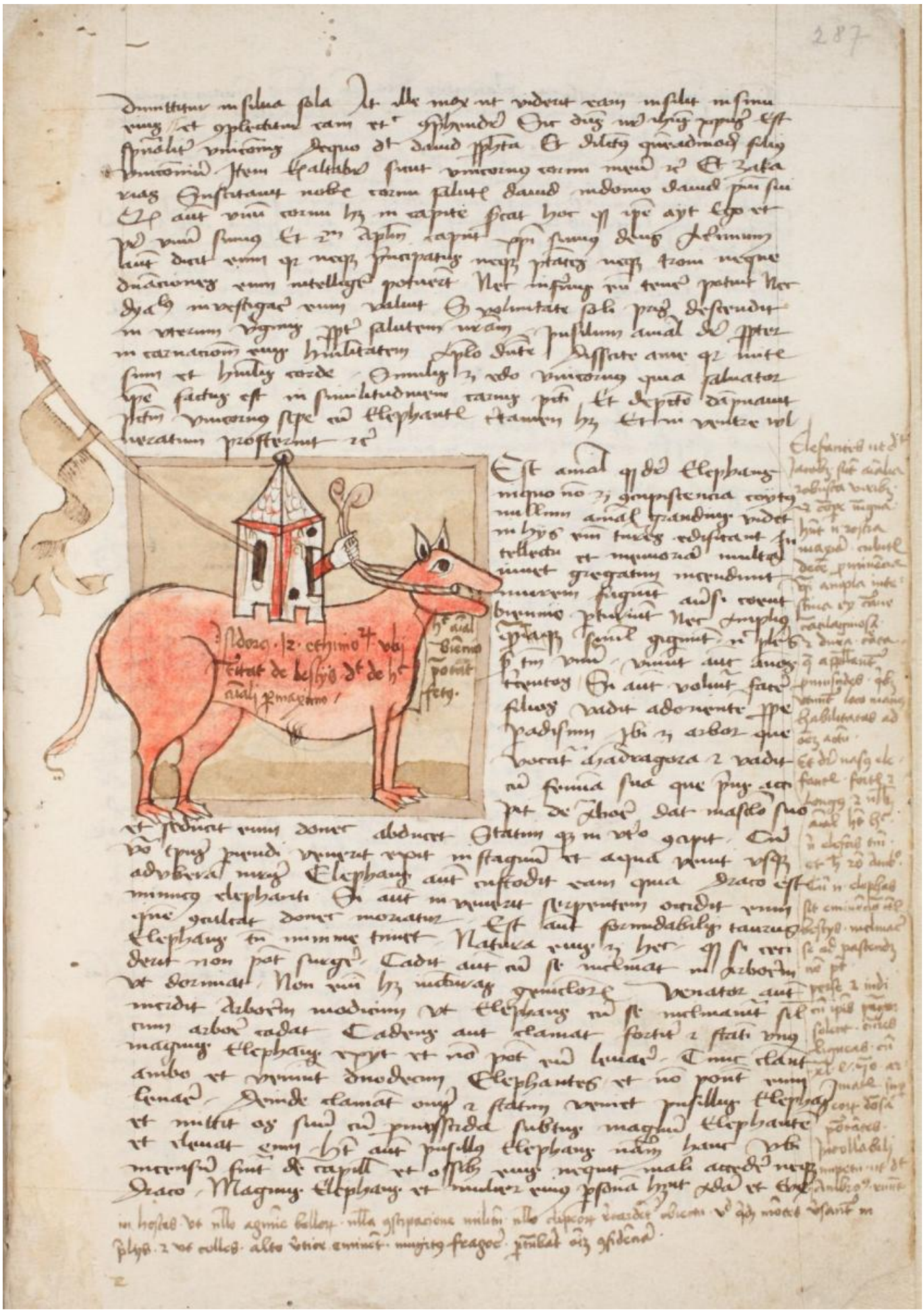

[5]A kötet szerzői az alábbi módon láttatták az elefántot: Elefánt (Elephans). A perzsák és indiaiak egy az elefánt hátára erősített fa toronyból harcolnak. A nemzésre készülő elefánt keletre megy a Paradicsom közelébe, ahol a mandragóra nő. A nőstény eszik a gyümölcsből, majd párját is megkínálja. Míg párja eszik, a nőstény elcsábítja őt és megfogan. Kicsinyét vízben szüli meg, ahol ellensége, a sárkány, nem tudja megtámadni őt. Az elefánt nem tudja behajlítani a térdét, ezért egy fának dőlve alszik. Ha a fát kivágják, az elefánt eldől, és sem egy nagy elefánt, sem tizenkét elefánt nem tudják felemelni őt, de a legkisebb elefánt segítségével fel tud kelni és így megszabadul.

Az elefántpár Ádámot és Évát jelképezi, akik a Paradicsomban nem éltek házaséletet. Éva csak azután fogant, miután ettek a tiltott fa gyümölcséből és kiűzettek a Paradicsomból. A bűnbe esett emberiséget sem a törvény, sem a próféták nem tudták felemelni, csak Jézus, aki alázatosságában mindenek között a legkisebb volt.

Várjuk Önöket a Zircen!

Képes beszámoló az eseményről [6]
2016/10/07 - 10:31

Source URL: https://oszk.hu/en/node/2708

Links:
[1] https://oszk.hu/sites/default/files/bestiarium001.jpg
[2] http://web.t-online.hu/csanyi14/Csanyi_Vilmos/Kezd%C5%91lap.html
[3] https://oszk.hu/sites/default/files/zirci-bestiarium-meghivo.jpg
[4] https://oszk.hu/sites/default/files/bestiarium003.jpg
[5] https://oszk.hu/sites/default/files/elefant-zirc.jpg
[6] http://indafoto.hu/nemzetikonyvtar/bestiarium_zircense_konyvbemut
[7] https://oszk.hu/en/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek